

Innspill fra Universitetet i Oslo til strategi for å øke næringslivets forskningsinnsats

Norsk næringsliv investerer mindre i FoU enn næringslivet i mange andre land. Analyser fra NIFU og Oslo Economics (Oslo Economics rapport 2023-22) viser at dette delvis skyldes næringslivsstrukturen. Ser man på tallene sektor for sektor i Norden er forskjellene i næringslivs investeringer i FoU mindre. Å nå målet om 2 % økning er vanskelig å nå uten endringer i næringsstrukturen. Derfor er det viktig å tenke langsiktig, og velge tiltak som bidrar til omstilling og økt verdiskaping over tid.

Abelias Omstillingsbarometer 2023, som måler Norges evne til omstilling sammenlignet med 21 andre innovative økonomier, konkluderer med at «Norge taper konkurransen om de klokeste hodene, vi er dårlige på bruk av muliggjørende teknologier, og vi utdanner færre med spisskompetanse innen teknologi enn andre land».

I vår dialog med næringslivet står det helt klart at å bygge kompetanse, utdanne sterke kandidater og sikre sterke økosystemer som bidrar til at kunnskap på forskningsfronten tas i bruk, er et grunnlag for at de kan øke sin forskningsinnsats. Norsk næringsliv er tydelige. De bruker de beste forskningsmiljøene uavhengig av om de er lokalisert i Norge eller ikke. Kunnskap er en global valuta, og vi må sikre internasjonalt sett sterke forskningsmiljøer for å bidra til at vi lykkes med et FoU intensivt næringsliv i fremtiden. Da trenger Norge forskningsmiljøer i verdensklasse.

Kvalitetsbaserte konkurransearenaer er avgjørende viktig for nettopp dette. En forutsetning for å omstille og utvikle nye kunnskapsbaserte næringer i Norge er å bygge på sterke forsknings- og kompetansemiljøer. Vi oppfordrer derfor til å se utdannings-, forsknings- og næringspolitikken i bedre sammenheng. Oslo Economics og NIFU estimerer at en økning til to prosent forskning i næringslivet vil kreve omtrent 25 000 ekstra årsverk med forskningskompetanse. Dette kan ikke oppnås uten en betydelig satsing på høyere utdanning generelt og forskerutdanning spesielt. UiO mener at strategien må inkludere tiltak for å styrke kapasitet og kompetanse, samt styrket samarbeid mellom forskningsmiljøer og næringsliv.

Her vil vi fremheve betydningen av å utvikle innovasjonsdistrikter, slik som Oslo Science City. Både kjennskap til, og fysisk nærhet, mellom forskningsinstitusjoner, sykehus, oppstartsmiljøer og etablert næringsliv er en oppskrift på suksess. Dette er godt dokumentert, og er årsaken til at innovasjonsdistrikter utvikles i mange deler av verden.

Derfor er det også viktig å sikre god balanse mellom forskning og utvikling i strategien, men også i den større gjennomgangen av forskningssystemet (systemmeldingen), som pågår. Mye tyder på at forskningsinnsatsen i norsk næringsliv reduseres, mens utviklingsinnsatsen øker. Parallelt tyder mye på at samarbeidet mellom norsk næringsliv og universitets-høyskole- og instituttsektoren svekkes. Dette er gjør det vanskeligere å utvikle mer forskningsbasert næringsliv. Vi registrere at det ikke lenger er krav til forskningspartner i enkelte av Forskningsrådets utlysninger. Dette bør endres. Offentlige virkemidler og støtteordninger/ insentiver rettet mot næringslivet, bør inkludere krav til samarbeid med UH-sektoren.

Vi har i dag betydelig kunnskapsbasert norsk næringsliv basert på naturressurser. Fremover må vi i økende grad utvikle kunnskapsbasert næringsliv som i mindre grad baserer seg på ressursmessige fortrinn, men snarere kunnskap i verdensfronten. Helsenæring og IKT-næring er to eksempler. Felles for begge næringer er at de trenger sterke kunnskapsmiljøer, som utdanner mennesker med den fremste kunnskapen innenfor sine felt. Samtidig er næringene veldig ulike. Farmasøytisk industri krever et helt annet økosystem for at forskningsfronten skal kunne tas i bruk, enn næringer basert på f.eks. kunstig intelligens.

Basert på disse begrunnelsene foreslår vi følgende tiltak:

Kompetanse og kapasitet

- Strategien bør inneholde tiltak for hvordan næringslivet kan øke antall ansatte med forskningskompetanse, samt øke mobiliteten mellom academia og næringsliv. Eksempelvis bør det utvikles en offentlig finansiert ordning som øker antallet prof. II fra næringslivet i norsk UH-sektor, og nærings-phd-ordningen bør forbedres for å treffe enda bedre.
- Rekrutteringen til realfagene er kritisk lav. Her kreves effektive tiltak for å snu trenden.

Insentiver for samarbeid

- Offentlige midler bør i hovedsak prioriteres til å videreutvikle forskningsmiljøer av høy kvalitet i Universitets- og høyskole- og instituttsektoren da disse utgjør et felles gode som bredden av næringslivet kan skape verdier fra. Offentlige virkemidler og støtteordninger/insentiver rettet mot næringslivet, bør i hovedsak inkludere krav til samarbeid med UH/institutt-sektoren. Utvikling bør være næringslivets eget ansvar.
- Styrke virkemidler som støtter langsiktig samarbeid og som kobler hele verdikjeden.
- Utvikle ordninger som gjødsler økosystemer for å ta kunnskap i bruk gjennom for eksempel innovasjonsdistrikter
- Skattefunn må bidra til forskning og samarbeid om forskning
- Videreutvikle og styrke KSP og IPN-ordninger, og sikre at samarbeidet med forskningsinstitusjoner utvikles
- Styrke SFI og FME-ordningene m.m.

Finansielle virkemidler

- Vurdere ordninger der en andel av overskudd fra statseid næringsliv investeres i forskning.
- Nye typer fondsstrukturer må utvikles etter modell fra næringsmiddel feltet, hvor omsetnings- eller eksportavgifter finansierer deler av næringsens forskningsaktiviteter.
- Vurdere endringer i stiftelseslovgivingen slik at fond og stiftelser i større grad motiveres til å finansiere forskning.
- Arbeidsdelingen i virkemiddelapparatet bør gjennomgås med sikte på forenkling.
- Offentlige tilskudds- og støtteordninger til næringslivet bør innrettes slik at de betinger egenbidrag fra bedrifter som får støtte.